

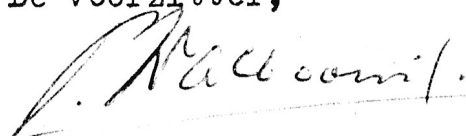
GEMEENTE ESCH

De raad der gemeente Esch;
gehoord het voorstel van burgemeester en wethouders;
besluit:

een (gemeente-)vlag te voeren, bestaande uit drie banen van blauw, geel en blauw, waarvan de lengten zich verhouden als 1 : 1 : 2; de banen verticaal geplaatst en de verhouding van hoogte en lengte van de vlag gesteld als 2 : 3, conform de maten van de Nederlandse vlag, een en ander overeenkomstig bijbehorend model.

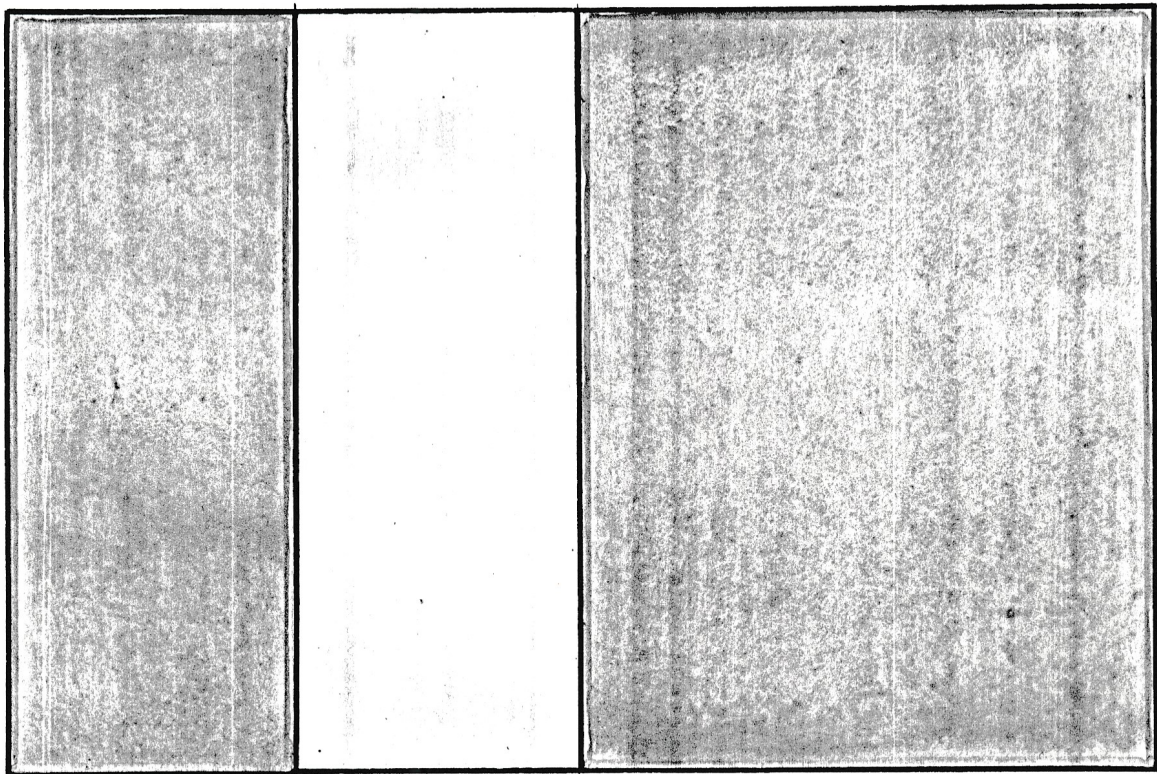
Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad der gemeente Esch op 30 januari 1973.

De voorzitter,

De wethouder,

Omschrijving: drie banen van blauw, geel en blauw, waarvan de lengten zich verhouden als 1 : 1 : 2, de banen verticaal geplaatst. (2 : 3)

Raadsbesluit: 30 januari 1973.

Advies H.R.v.A.: 2 maart 1972, nr. 51-12.

W.A. Fasel 1974

HET UDENHOUTSE VERLEDEN GEBOEKSTAAFD

door Dr. J.P. van de Voort

W.A. Fasel, Geschiedenis van Udenhout; met aanvullingen van P.J.M. Wuisman, Udenhout, 1974; 76 blz.; gestencild; verkrijgbaar bij het Gemeentehuis te Udenhout à f. 5,-.

Eindelijk een boek over de geschiedenis van Udenhout. Een verheugend feit, waarnaar vele inwoners uitzagen. Wij hebben het te danken aan de vorige en huidige streekarchivaris, die dit historisch overzicht hebben samengesteld en doen uitgeven. Het is een goed en leesbaar geschiedverhaal, verdeeld in elf hoofdstukken: het ontstaan; bestuursorganisatie; wapen en vlag; de dorpsfincanciën; de parochie Udenhout; armenzorg; bevolking en middelen van bestaan; onderwijs; gezondheidszorg; het gemeentehuis; en tenslotte het kasteel de Strijdhoeve. Noten en een bibliografie besluiten het boek.

Wij lezen erin, dat Udenhout voortdurend strijd moest leveren met Oisterwijkse pastoors en regenten, die het dorp in kerkelijk en juridisch opzicht onder den duim wilden houden. Het is ze op den duur niet gelukt. De wat eigengereide Udenhouters lieten clerus en autoriteiten nogal eens voor wat ze waren en gingen hun eigen gang.

Enkele kritische opmerkingen kunnen bij elk boek gemaakt worden. Zo ook hier. Het zou wellicht zinvol geweest zijn in een verantwoording aan te geven hoe dit boek tot stand kwam. Wij vermoeden, dat het de uitwerking van de inleiding bij de gemeentelijke archiefinventaris is. Dat zou kunnen verklaren, waarom de meeste hoofdstukken eigenlijk niet verder gaan dan ca. 1850. Het boek omvat dus iets minder dan de titel aangeeft.

Hier en daar constateerden wij enige onzorgvuldigheden. In noot 19 en 38 wordt literatuur vermeld die niet in de bibliografie voorkomt. In eerstgenoemde noot en in de bibliografie staan enige artikelen onder namen van auteurs die deze artikelen niet geschreven hebben. De bibliografie zou nog met ca. vijftien artikelen uitgebreid kunnen worden. Het bovenstaande doet echter geenszins afbreuk aan de inhoud van dit interessante historische portret, dat iedere "Unense" inwoner (geen "Udentse", blz. 23, 25, 40) in huis moet hebben. De prijs is zeker geen bezwaar. Het is alleen jammer, dat dit fraaie portret niet de omlijsting heeft gekregen die het verdient (offset, enige illustraties). Maar dat heeft niet aan de samenstellers gelegen.

DE VLAG VAN DE GEMEENTE ESCH

door P. Wuisman

De vlag die Esch, evenals alle Noord Brabantse Gemeenten, in 1935 ten geschenke ontving van de in dat jaar jubilerende Stad 's-Hertogenbosch, is tot 1972 gebruikt als gemeentevlag. Op de rood-wit geblokte Brabantse vlag, was in de broektop het Essche gemeentewapen weergegeven, n.l. een blauw schild met een gouden Esseboom, het geheel rustend tegen St. Willibrordus in goud.

Op 3 februari 1972 verzocht de Essche burgemeester aan de Hoge Raad van Adel advies

wordt in de overlijdensakte van zijn jongste kind in 1841 de woonplaats van de vader onbekend gemeld.

Enkele jaren echter dook hij weer eens op te Helvoirt ..... en hoe ! !

Martinus van de Pas kreeg n.l. - zo lezen we in een desbetreffend proces verbaal van 1 september 1845 4) - op 29 augustus van dat jaar thuis bezoek van "Wouter de Werdt, burger hier te Helvoirt gewoond hebbende, doch sedert eenigen tijd omzwervende gest, welke scheen beschonken te zijn". De dronkaard eiste nog meer spiritualiën en hem dat geweigerd werd, uitte hij het al bekende en ook nu weer enige malen herde dreigement "dat hij het Kerkeind in brand zoude steken".

Andries Maas had diezelfde dag bezoek gekregen van de dronkeman, die "bij hem thuis is gekoomen om zijn pijp aan te steken en toen zeide: Nu zult Gij vanavond zien, Gij hebt van Wouter noch niets gezien; die mij het eerst wat in de weg hebben gien zullen vanavond branden".

Bij een volgend bezoek, nu aan Hermanus Wijnhoven, had de Werdt al een van zijn toegestigte slachtoffers op het oog, want daar vertelde hij "dat zoo wanneer hij de pastoor tegen kwam, dat hij die dan dadelijk dood zoude steken".

De armmeester Martinus Pijnenburg had een ontmoeting met de deliquent; deze had de armmeester op straat aangehouden en verteld dat hij naar 's-Hertogenbosch ging om werk te zoeken "en wanneer hij geen werk kon krijgen, hij reeds een mes geslepen te Helvoirt had liggen en nog een ander mes ging halen en wanneer hij dan die avond terug kwam en zijn eigen kop er niet af was, dan zoude hij de leden van de regeering van de gemeente vermoorden en wanneer hij dat niet gedaan kon krijgen, dan zou hij hunne zinnen afstoken". Ten einde raad had de armmeester al zijn zakgeld gegeven, te weten 10 cent.

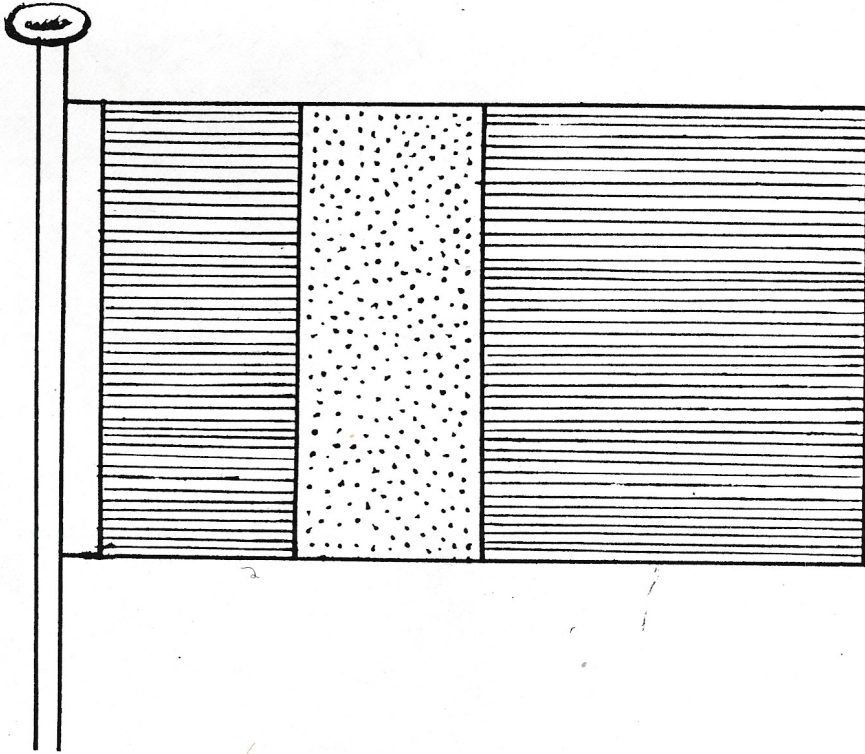
De 66-jarige Hendrik van de Mosselaar, ook al een zwager van Wouter de Werdt, was eens vereerd met een bezoek van zijn familielid, waarna hij een "slaaplaken, dat op de stoel lag" miste. De dief verkocht dit laken aan Martinus Roestenburg, die dit weer de eigenaar terugbezorgde, toen hem de toedracht der zaak werd uitgelegd.

Alles was voor Burgemeester J. van den Hurck voldoende, om evenals zijn voorganger in 1835, aan de officier van Justitie een arrestatiebevel te vragen, temeer omdat hij oorzaken zocht "om tot geruststelling en veiligheid der ingezetenen des nachts wachttaken te doen gaan". 2)

Op 10 maart werd Wouter de Werdt naar Veenhuizen overgebracht, waar hij op 8 mei 1847 overleed.

- G.A. Helvoirt no. 772 Processen Verbaal door de Burgemeester, fol.26 e.v.
- id no. 755 Uitgaande brieven van de burgemeester fol. 51^v
- id Registers van de Burg. Stand en bevolkingsregisters.
- id no.772 Processen verbaal door de Burgemeester fol. 37^v e.v.

voor het vaststellen van een nieuwe officiële gemeentevlag. In haar antwoord op 2 maart d.a.v. adviseerde dit College om bij het ontwerp voor een vlag uit te gaan van het gemeentewapen. Zij stelde voor een blauwe vlag, waarop een gele esseboom. Als alternatief zou die esseboom kunnen worden vervangen door een brede gele band.

Vanwege de hoge kosten voor de vervaardiging van eerstgenoemde vlag - niet slechts voor de gemeente, meer nog voor Essche verenigingen en particulieren - koos de Essche gemeenteraad voor deze brede band.

Bij Raadsbesluit van 30 januari 1973 werd de Essche Gemeentevlag als volgt vastgesteld: "Drie verticale banden van blauw, geel en blauw, waarvan de lengten zich verhouden als 1 : 1 : 2, dit gerekend vanaf de broekzijde".

Bij de intocht van Sint Nicolaas in 1973 werd de nieuwe Gemeentevlag voor de eerste maal gehesen bij het Raadhuis.

+ tekening C.Th. Wuisman Sr.

In de serie gemeentevlaggen, die in de afgelopen twee jaargangen van de Kleine Meijerij zijn beschreven, ontbreekt de vlag van Helvoirt. De gemeente Helvoirt gebruikt nog steeds de in 1935 van 's-Hertogenbosch ontvangen vlag en heeft - nog - geen eigen gemeentevlag.

AANVULLINGEN OP DE OISTERWIJKSE MONUMENTENLIJST

door P.J.M. Wuisman

De monumentenlijst van Oisterwijk, zoals deze eerder werd gepubliceerd in ons blad 1) is dit jaar aangevuld met een tweetal gebouwen, die - zoals de toelichting vermeldt - van algemeen belang zijn wegens oudheidkundige en kunsthistorische waarde.

1. Kerk St. Petrus' Banden.

Gebouwd 1895 - 1897, architect P.J.H. Cuypers.

Neogotische kruisbasiliek, geïnspireerd op vroeg-gotische vormen, met een plattegrond, die de traditionele Oost-West-as combineert met de centraalbouw. Koort en transept hebben veelhoekig gesloten absiden (halfronde uitbouwen). In de hoeken, die koor en schip maken van het transept, zijn telkens twee diagonaal geplaatste veelhoekige kapellen gebouwd, waardoor de omtreklijn van de kerk een centraalbouw suggereert.

Koor en schip tellen elk twee traveeën.

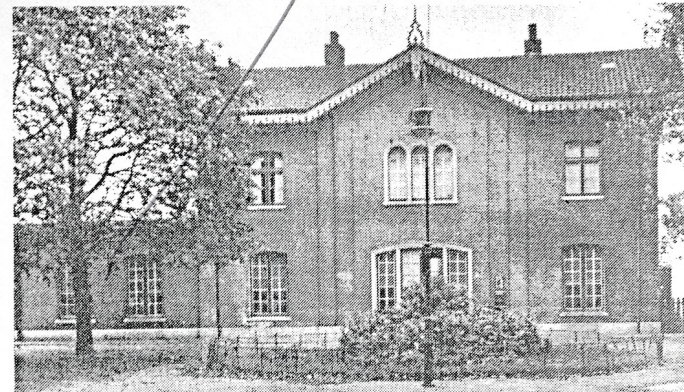
Boven de kruising een zware vierkante toren met hoektorentjes en een achthoekige spits. Veelhoekige traptorens aan weerszijde van de voorgevel en tussen de kapellen oostelijk van het transept.

Natuurstenen zuilen, venstertripletten in de lichtbeuk en kruisrib-gewelven.

Deze kerk is een belangrijk werk uit Cuypers' tweede periode; eindfase van een ontwikkeling in zijn ruimtelijke creaties.

Uit de inventaris worden nog vermeld de neogotische altaren, een drietal schilderijen van Gustaaf Wappers (19e eeuw), preekstoel en biechtstoel (ca. 1850) en een laatgotisch Mariabeeld (O.L. Vrouw ter Linde, of Vreugderijke).

In de Kleine Meijerij werd over deze kerk geschreven o.a. door Jan van Sprang (Jrg.XI no.1) Door kapelaan Huybers werd in 1922 een boekje uitgegeven: "De kerk van Oisterwijk zinnebeeldig". Zie ook Drs. H. Rosenberg. De 19de-eeuwse kerkelijke bouwkunst in Nederland ('s-Gravenhage, 1972) nr. 255.

Station van Oisterwijk voor de verwijdering v.d. typische daklijst en kleine raamindeling.